

“... ”

1- a) Anayasanın, “Anayasaya Aykırılığın Diğer Mahkemelerde İleri Sürülmesi” başlıklı 152 inci maddesi şöyledir: “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır./ Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükmüyle birlikte karara bağlanır./Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır./Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.”

b) 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun, “Anayasaya Aykırılığın Mahkemelerce İleri Sürülmesi” başlıklı 40 inci maddesi şöyledir: “1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa; a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını, b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini, c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini, dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir. (2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükmüyle birlikte temyiz konusu yapılabilir. (3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir. (4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir. (5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.”

2- Bazı davacılar vekili Av...’ın HMK’nın 375 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan ve “herhalde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır” ibaresinin Anayasanın “Hak Arama Hürriyeti” başlıklı 36. maddesine aykırı olduğu yolundaki iddiası ciddi bulunmuştur. Anılan normun bu uyuşmazlıkta tatbik yeri vardır. Gerçekten de iptali istenen ibarede, hangi nedenle olursa olsun, yargılamanın iadesi süresinin üç ay ve herhalde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıl olduğu düzenlenmiştir. Bu normun uygulanması halinde yargılamanın iadesi başvurularının reddi gerekecektir. Ancak davacılar, red hükmünün kesinleştiği 2009’dan sonra, vakit kaybetmeden AHİM’e başvuru yapmışlardır. Başvurunun on yıldan sonra sonuca bağlanmasında davacıların bir ihmali görülmemektedir. Anılan norm uygulanırsa davacılar, AHİM kararı ile kendilerine sağlanan mülkiyetten kaynaklı tazminat haklarından yoksun kalacaklardır. Bu sonuç da Anayasanın 36 inci maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetine aykırılık oluşturacaktır.

Anayasa aykırılık ve itiraz başvurusunun biçimsel koşulları bu şekilde gerçekleşmiştir.

III- Anayasaya Aykırılık Nedenleri

1- HMK'nın 375 inci maddesinin 1- 1. fıkrası, kararın İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali sureti ile verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmiş olmasını yargılamanın iadesi sebepleri arasında göstermiştir. Başvurucular, vakit yitirmeksizin red hükmünün kesinleşmesinden sonra ihlalin tespiti için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuşlardır. Mahkeme de, iadesi istenen yargılamada verilen hükmün başvuranların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek-1 nolu protokolün 1 inci maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet haklarını ihlal ettiğini tespit etmiştir. Yani, kanunda yer alan iade sebebi gerçekleşmiştir. Ancak ne var ki iptali istenen norm, yargılamanın iadesinin, iadesi istenen hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıl içerisinde istenebileceğini düzenlemektedir. AHİM kararı ise on yıldan sonra verilmiştir. Kararın geç verilmesinde başvuranların bir ihmali yoktur. Bu normun uygulanması, başvuranların AHİM kararı ile tanınan mülkiyetten kaynaklı kamulaştırma tazminatına hak kazanmalarını önleyecektir. Bu olgu da Anayasanın hak arama hürriyetini düzenleyen 36 ıncı maddesinin ihlaline yol açacaktır.

2- Hak arama hürriyetini ihlal eden olgu medeni yargılamadaki "süre" kurumu değildir. Yargılamanın iadesi için genel olarak on yıllık süre öngörülmesi de kural olarak ihlale yol açmaz. Nitekim, HMK'nın 375 inci maddesinde gösterilen diğer iade sebeplerinde, dayanak olgular esas yargılama sırasında da zaten mevcuttur. Örneğin yalan yemin, yalan tanıklık, sahte belge gibi. Sadece ilgililerince bilinmemektedir. AHİM'in ihlal kararı vermesi ise daha başkadır. Çünkü AHİM'in kararı verdiği tarihe kadar yargılamanın iadesi nedeni oluşmamıştır. AHİM kararı, yargılamanın iadesi sebebinin de kurmakta-oluşturmaktadır. Daha önce var olan bir olgunun on yıllık süreye tabi tutulması ile, henüz var olmayan ve gelecekte var olması olası bulunan bir olgunun on yıllık süreye tabi tutulması, bu yönü ile de hak arama hürriyetini zedelemektedir. Muhtemeldir ki, kanuni düzenleme yapılırken, AHİM'in önüne gelen başvuruyu on yıldan fazla bir süred sonuçlandırması olasılığı öngörülemediği. Zira, kanun koyucu abesle iştiğal etmez. Bu nedenle, HMK'nın 377 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan on yıllık sürenin AHİM'in ihlal kararı vermesi şeklindeki iade sebebi yönünden ayrı bir statüye bağlanması gerekir.

VI- Sonuç ve İstek Açıklanan nedenlerle,

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 377 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan "...ve herhalde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır" ibaresinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "*Hak Arama Hürriyeti*" başlıklı 36 ıncı maddesine aykırı olması nedeni ile iptali, yüksek takdirlerinize arz olunur."